



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 122/2021-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovéj a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Martinom Bickom, advokátom, Dukelská 972/7-3, Považská Bystrica, proti postupu Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 60/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 60/2017 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **576,12 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 9. februára 2021 domáha vyslovenia porušenia jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 4 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľ navrhuje ústavnému súdu nálezom vysloviť porušenie jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy a čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým postupom všeobecného súdu a priznať mu tiež primerané finančné zadost'učinenie v sume 3 500 eur, ako aj náhradu trov konania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

2. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ uvádza, že je účastníkom konania vedeného pred Okresným súdom Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „okresný súd“) v procesnom postavení žalobcu, kde sa konanie začalo na základe žaloby podanej ešte Okresnému súdu Považská Bystrica 26. júna 2017. Sťažovateľ ústavný súd oboznamuje, že Okresným súdom Považská Bystrica bol 10. júla 2017 vydaný v jeho veci platobný rozkaz, vec sťažovateľa bola z dôvodu miestnej príslušnosti postúpená ešte v roku 2017 okresnému súdu, ktorý na základe odporu žalovaného uznesením uvedený platobný rozkaz zrušil. Sťažovateľ dôvodí, že posledným procesným úkonom, ktorý bol v jeho veci uskutočnený, je jeho vyjadrenie k stanovisku žalovaného, ktoré sťažovateľ okresnému súdu doručil 18. mája 2018. Podľa jeho vyjadrenia sa od označeného dátumu vo veci vôbec nekonalo a nebol určený ani termín pojednávania. V takomto postupe okresného súdu vidí zbytočné priesťahy a porušenie všetkých jeho označených práv.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu

3. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 122/2021-9 z 18. marca 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie. V súvislosti s vecným prerokovaním ústavnej sťažnosti 15. apríla 2021 vyzval ústavný súd podpredsedu okresného súdu na vyjadrenie sa k vecnej stránke ústavnej sťažnosti a k ďalším súvisiacim špecifikovaným okolnostiam.

4. Na výzvu ústavného súdu reagoval podpredseda okresného súdu podaním č. k. Spr. 204/21 z 28. mája 2021, súčasťou ktorého bol aj chronologický prehľad úkonov namietaného konania.

5. Podpredseda okresného súdu vo svojom podaní uznal existenciu priesťahov v konaní vo vymedzenom období, a to od 21. mája 2018 do 26. februára 2021, keď sa podľa jeho vyjadrenia vo veci neuskutočnil žiaden procesný úkon. Podpredseda okresného súdu zároveň formuloval

vyjadrenie, že zbytočné prietahy v konaní neboli spôsobené subjektívnymi okolnosťami na strane zákonného sudcu, ale objektívnou situáciou, a to jednak práceneschopnosťou zákonného sudcu v určitom období a tiež nepriaznivým stavom v personálnych kapacitách okresného súdu a s tým súvisiacou neprímeranou zaťaženosťou jednotlivých sudcov vrátane zákonného sudcu vo veci sťažovateľa. Takisto poukázal na obdobie prijatých protipandemických opatrení týkajúcich sa aj prostredia justície, ktoré sa stali objektívnou prekážkou realizácie termínov pojednávania vo veci sťažovateľa v čase od októbra 2020 do apríla 2021. Ako neprímeranú vyhodnotil sťažovateľom požadovanú výšku primeraného finančného zadostučinenia, kde žiadal, aby ústavný súd pri rozhodovaní o ňom zohľadnil skutočnosť, že sťažovateľ nevyužil pri ochrane svojich práv primárny zákonný prostriedok – sťažnosť na prietahy v konaní adresovanú predsedovi okresného súdu a tiež okolnosť výšky pohľadávky, ktoré bola predmetom prejednávanej veci. Napokon v závere svojho vyjadrenia podpredseda okresného súdu navrhol, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednania veci.

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Právny zástupca sťažovateľa sa k stanovisku okresného súdu vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 23. júna 2021. Zotrval v ňom na dôvodoch podanej ústavnej sťažnosti a v kontexte formulovanej argumentácie okresného súdu poukázal na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá sťažnosť na prietahy v konaní adresovanú predsedovi toho-ktorého všeobecného súdu nepovažuje za účinný prostriedok nápravy, ktorý by bol sťažovateľ predtým, ako uplatní ochranu svojich práv prostredníctvom ústavnej sťažnosti, povinný vyčerpať. V argumentácii tiež poznamenal, že systémové nedostatky na strane konajúceho súdu v podobe poddimenzovaných personálnych kapacít nemôžu byť dôvodom na zmarenie základného práva účastníka konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Takisto spochybnil stanovisko okresného súdu, podľa ktorého by mala byť výška finančného zadostučinenia ovplyvnená výškou pohľadávky uplatňovanej v namietanom konaní. V závere vyjadril právny zástupca sťažovateľa jeho súhlas s upustením od ústneho pojednania veci.

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle ustálenej judikatúry (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04), ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá,

ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu.

9. Predmetom napadnutého konania je bežný občianskoprávny spor, v ktorom si sťažovateľ ako žalobca uplatňoval voči žalovanému zaplatenie špecifikovanej sumy spolu s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia vyplývajúceho z neoprávneného užívania nehnuteľností vo vlastníctve sťažovateľa. Ústavný súd konštatuje, že obdobné spory tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej agendy okresných súdov, pričom k tejto problematike existuje v zásade ustálená judikatúra všeobecných súdov, a preto vec sťažovateľa aj s prihliadnutím na skutkový kontext veci nepovažuje z právneho a ani zo skutkového hľadiska za zložitú.

10. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietáhoch konania podieľala osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd z chronologického prehľadu vykonaných procesných úkonov namietaného konania zistil okolnosť signalizujúcu pasivitu sťažovateľa ako účastníka konania, ktorou je odročenie určeného termínu pojednávania na základe žiadosti jeho právneho zástupcu (termín určený k dátumu 5. máj 2021). Zároveň však ústavný súd poznamenáva, že nešlo o pasivitu, ktorá by negatívne ovplyvnila plynulosť konania vo výraznejšej miere.

11. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v namietanom konaní. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom spisového materiálu týkajúceho sa namietaného konania dospel k čiastkovému záveru, a to že je priebeh namietaného konania pred okresným súdom poznačený obdobiami nečinnosti okresného súdu. Obdobie krátkodobej pasivity okresného súdu v rozsahu približne troch mesiacov, v ktorom okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka, bolo identifikované v úseku konania od 21. augusta 2017, keď bola vec sťažovateľa postúpená okresnému súdu, do 3. januára 2018, keď okresný súd prijal uznesenie, ktorým zrušil vydaný platobný rozkaz. Ďalšie obdobie ničím neospravedlnenej rozsiahlej nečinnosti okresného súdu v rozsahu zhruba dvoch rokov a ôsmich mesiacov bolo zistené v úseku konania od 21. mája 2018, keď bolo okresnému súdu predložené vyjadrenie sťažovateľa k stanovisku odporcu, do 26. februára 2021, keď okresný súd adresoval výzvu k poskytnutiu súčinnosti kompetentnému subjektu (žiadosť o predloženie spisového materiálu z katastra nehnuteľností) a súčasne určil termín pojednávania. Ústavný súd na tomto mieste vo vzťahu k stanovisku okresného súdu poznamenáva, že protipandemické opatrenia v období od októbra 2020, na ktoré sa okresný súd odvoláva, neboli prekážkou k vykonaniu takeého úkonu, akým je vyžiadanie relevantných dokumentov, k realizácii ktorého okresný súd pristúpil až 26. februára 2021.

12. K obrane, v ktorej poukazuje okresný súd na svoju neúmernú zaťaženosť spôsobenú negatívnou situáciou v oblasti svojho personálneho obsadenia, ktorú sa okresný súd snaží prezentovať ako objektívnu okolnosť negatívne sa podpisujúcu pod plynulosť konania aj vo veci sťažovateľa,

ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezabavujú štát zodpovednosti za zbytočné prieťahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02, II. ÚS 287/2019). Námieta personálnych komplikácií nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Ústavný súd poznamenáva, že je táto okolnosť z ľudského hľadiska, pokiaľ ide o zodpovednosť samotného zákonného sudcu, pochopiteľne ospravedlniteľná, avšak z hľadiska celkovej zodpovednosti okresného súdu za plynulosť konania vo veciach účastníkov konania ju zohľadniť nemožno.

13. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že dĺžka namietaného konania okresného súdu je neprimeraná a že obdobiami neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu v predmetnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku rozhodnutia) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku rozhodnutia). Pokiaľ ide o sťažovateľom uplatnenú námietku porušenia jeho základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 1 dodatkového protokolu, ústavný súd konštatuje, že nezistil takú intenzitu zbytočných prieťahov v namietanom konaní, ktorá by mala za následok zásah až do samotnej podstaty označených hmotných práv, a teda by mu umožnila urobiť záver o porušení označených práv sťažovateľa. Pokiaľ ide o sťažovateľom namietaný čl. 13 ods. 4 ústavy, ústavný súd poznamenáva, že označený článok zakotvuje interpretačný ústavný princíp, ktorého porušenie v súvislosti so základným právom garantovaným čl. 48 ods. 2 ústavy v kontexte posudzovanej veci sťažovateľa neprichádza do úvahy. Vzhľadom na uvedené okolnosti v časti označených námietok ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

14. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

15. Vec sťažovateľa bola ku dňu rozhodovania ústavného súdu o jeho ústavnej sťažnosti meritórne ukončená, a to vydaním rozsudku z 10. mája 2021, preto ústavný súd pre okresný súd príkaz konať neformuloval.

16. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplataenia.

17. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 500 eur, ktoré odôvodňuje pocitmi právnej neistoty. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Napriek konštatovaným zbytočným priet'ahom spôsobeným neodôvodnenou nečinnosťou okresného súdu v namietanom konaní, s prihliadnutím na jeho dĺžku, skutočnosť, že okresný súd už vo veci samej rozhodol, a majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd dospel k záveru, že je postačujúce samotné vyslovenie porušenia práv sťažovateľa a finančné zadosťučinenie nepriznal (bod 3 výroku rozhodnutia).

VI.

Trovy konania

18. Sťažovateľ si uplatnil aj náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Ústavný súd zároveň vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2020, ktorá bola 1 087 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2021. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 181,17 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušalom 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 192,04 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2021, za tri úkony právnych služieb (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) predstavuje sumu 576,12 eur. Ústavný súd teda priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 576,12 eur (bod 3 výroku rozhodnutia).

19. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. septembra 2021

Peter Molnár
predseda senátu